

meztelenül mosakszik. Norvégiában az apa egész idő alatt meztelen volt, és szabadosságával terrorizálta a családját.

– Sokan felfigyeltek rá, hogy mintha dühöt, haragot éreznél a felnőttvilággal és általában a világgal szemben.

– Már gyerekkoromban is dühös voltam a felnőttekre. Ahogy az embert megkérdezik, amikor iskoláskorba kerül: na, örülsz, hogy iskolás leszel? Nyár volt, és az iskola csak jóval később kezdődött, amikor az uszodában ezt megkérdezte tőlem valaki, azt válaszoltam, igen, örülök, és ugyanabban a pillanatban belém hasított: de hiszen hazudsz, nem is örülsz az iskolának, az iskola nagyon szar lesz, és pontosan így is lett. Apám mindig újságot olvasott, nem úgy, ahogy a *Lángarc* apája, de mégis újságot olvasott, és egy idő után a bátyám is elkezdett újságot olvasni. Én meg azt gondoltam, hogy elment az eszük, minek újságot olvasni, amikor az szörnyű. Tulajdonképpen már gyerekként mély megvetést éreztem a felnőttek és neveléses világuk iránt, amelyben élnek, és ez lényegében még most is így van. Azért csinállok színházat, mert máskülönben nem bírnám ki ebben az értelmetlen világban, amelyben élni kényeserülünk.

– A szüleid a '68-as nemzedékhez tartoznak, ha jól számolom....

– Igen, bár nem voltak hippik, sem különösebben balosak. Apám az NDK-ból jött, neki aztán semmi kedve sem volt a kommunizmushoz. A szüleimben nem élt valami nagy szimpátia a baloldali mozgalmak iránt, viszont szimpatizáltak a békemozgalmakkal és a környezetvédelemmel. De ez is állandó fenyegetést jelentett; a szülők folytonos félelme rossz a gyerekeiknek. Mindig az volt az érzésünk, hogy a kinti világ veszedelmes.

– Azt gondolom, szülők és gyerekek viszonya egészen más volt ebben a generációban, mint korábban, sokkal kevésbé represszív, kevésbé patriarchális, antiautoritárius nevelés stb...

– De elnyomás mégiscsak volt. Azt hiszem, a szülők nincsenek abban a helyzetben, hogy megérthessék a gyerekeiket. Félre-

értés azt hinni, hogy a gyerekek nem ismerik a világot. Egyes tanáraink kínoztak és gyötörték, de azt gondoltam, hogy ennek így kell lennie, el se meséltem a szüleimnek, mert azt hittem, hogy az iskola, az ilyen. Ők meg azt hitték, hogy minden rendben van, mert arra a kérdésükre, hogy minden rendben van-e, azt válaszoltam, igen, minden rendben. Csak sokkal később gondolkodtam el rajta, hogy tulajdonképpen miért tűrtem, miért hagytam, hogy piszkáljanak, holott ez nem lett volna szükséges, mert ha a szüleim tudják, azonnal kivesszék abból az osztályból, átvittek volna egy másik iskolába, de hát én azt hittem, hogy ennek így kell lennie. Számomra lidércnyomás az a tudat, hogy ha egyszer gyerekeim lesznek, iskolába kell küldenem őket. Legszívesebben meg se tenném. Csak abban reménykedem, hogy a gyerekek mindig programszerűen mások, mint a szüleik. Ezért azt remélem, hogy miután én annyira gyűlöltem az iskolát, a gyerekeim majd szeretni fogják, talán csak azért, hogy engem bosszantsanak.

– Számodra a színház olyan hely, ahol védetten, közösségben, hasonló gondolkodású emberekkel vagy együtt, vagy pedig a legelkeseredettebb közölem helye?

– Az utóbbi. A színház csatatér, olyan hely, ahonnan az ember szembezállhat a világgal. Hiszek benne, hogy az embernek vitában kell állnia a világgal, és számomra a színház az a hely, ahonnan ez a legjobban megtehető. Jobban, mintha biztosítási ügynök lennék vagy germanisztikaprofesszor.

– Mi lesz a legközelebbi darabod?

– Nagy darabot szeretnék írni, igazi nagy, négyfelvonásos, több mint száz szereplős darabot, de még csak a kutatómunkánál tartok, úgyhogy erről nem is árulok el többet.

AZ INTERJÚT VERESS ANNA KÉSZÍTETTE

MÁDI SZABÓ GÁBOR (1922–2003)

Az idős nemzedék újabb kiválósága hagyott itt bennünket. Változatos, gazdag pályával ajándékozta meg a sors; egyszer összeszámolta, hogy ötvenöt év alatt száztizenhét főszerepet alakított. (Ez alkalomból közölte azt is, hogy a legtöbbször Jean Gabint szinkronizálta.) A kezdetek 1942-re nyúlnak vissza, amikor Püskösti Andor, a Madách hősi korszakának spiritus rectora mint műkedvelő színészt felfedezte. Aztán jött a háború s vele valamelyes ellenállói múlt, majd egy ritka változatosságú és változatos okokra visszavezethető vándorlás színházról színházra. A Nemzeti, az Ifjúsági, a Petőfi, Szolnok, a József Attila

A Hazatérésben

Színház, Pécs, a Katona József Színház voltak a főbb állomások, és természetesen a Vígyszínház, ahol két periódusban és pályáján a legtovább működött; ez a színház vállalta végül halottjának is. Emblematikus szerepe volt a *Bánk bán* Peturja, *A Sasfiók* Flambeau-ja, a *Lear* címszerepe, a *Hosszú út az éjszakába* James Tyrone-ja. Nagyon büszke volt rá, amikor már nyugdíjazása után a Vígyszínház fiataljai meghívták a *Dühöngő ifjúság* Redfern ezredes-szerepére, mondván: az egyetlen olyan öreg színész, aki biztos, hogy nem rontja el az előadást. És örült az új színházi *Homburg hercege* Kottwitz ezredesének, különösen, hogy Székely Gábor invitálta. Molnár Gál Péter szerint „belső méreteit, retorikájának lendületét kölcsönveszi az előadás”.

Hetvenöt éves korára, 1997-ben születésnapjára ajándékként jött az utolsó szerep: Max Pinter *Hazatérésében* (József Attila, Aluljáró). Két kritikust idézünk, akik fogékonyak voltak a búcsú hangulatára, a végső konzekvenciák levonásának indoklására. Kolta Tamás „telitalálatnak” nevezte az alakítást, s megállapította: „A fizikai és mentális készenlét magától értetődő természetességét nem említeném, ha korosztálya általános jellemzője volna magyar színpadon”; Stuber Andrea pedig a művész egyik legfőbb jellegzetességét, az orgánomot emeli ki: „Ilyen súlyos, erőteljes, mélybarna hang ma már nincs is. Na jó, talán mutatóban akad még néhány. Egyszer majd elmennek, s akkor elszegényedik a fülünk.”

Záróakkordnak álljon itt mégis egy civil, de illetékes megnyilatkozás a feleségtől: „Akkor remekelt igazán, ha tiszta embert kellett játszania.”

Elment Ő is, aki – ha nem is mindig idejében, de – minden lehető kitüntetéssel megkapott; ám a Nemzet Színészei között valamilyen okból nem jutott neki hely.

SZ. J.